

تعلیم و تربیت از دیدگاه قرآن و تعلیم اسلامی

میثم عارفی راد، قمصور پازاج

دانشجوی کارشناسی الهیات و معارف اسلامی

کارشناسی علوم تربیتی گرایش مدیریت و برنامه ریزی آموزشی

چکیده

تعلیم و تربیت نیاز ضروری بشر است به گونه‌ای که در طول حیات خود، پیوسته بدان نیازمند است. از این‌رو، از دیرباز این امر مورد توجه مربیان بزرگ و مصلحان اجتماعی بوده است قرآن و تعلیم اسلامی نیز توجه خاص به مسئله تعلیم و تربیت داشته اند که این امر ما را بر این داشته تا در مقاله زیر به بررسی جایگاه تعلیم و تربیت در قرآن و تعلیم اسلامی بپردازیم، از طرفی آشنایی با اندیشه‌های فلسفی تعلیم و تربیت قدیم و معاصر، بررسی، تحلیل و نقد آن‌ها برای یک متفکر و مرتبی تعلیم و تربیت خصوصاً مسلمانان امری ضروری است، زیرا می‌تواند مقدمه‌ای برای تدوین یک نظام تعلیم و تربیت بر مبنای ایدئولوژی اسلامی باشد. روش تدوین پژوهش حاضر با استفاده از روش کتابخانه‌ای و فیش برداری بوده که با مراجعه به کتب و مقالات و سایت‌ها به جمع‌آوری و بررسی این موضوع پرداخته ایم.

واژه‌های کلیدی: تعلیم، تربیت، تعلیم اسلامی، قرآن کریم

مقدمه

دین مبین اسلام به تعلیم و تربیت اهمیت ویژه‌ای داده است؛ چرا که هدف از تعلیم و تربیت را انسان بار آوردن و انسان نگاه داشتن همه افراد آدمی می‌داند و به تربیت همه جانبه‌ی انسان معتقد است. مأموریت انبیاء و ائمه هدی (ع) و در رأس همه‌ی آن‌ها، پیامبر اعظم (ص) هدایت و تربیت انسان‌ها در همه‌ی ابعاد زندگی به سوی کمال و رسیدن به فضائل بوده است، همچنان که هدف از خلقت انسان رسیدن به قله‌های معرفت و کمال می‌باشد. قرآن کریم کتاب هدایت است و برای تعلیم و تربیت انسان نازل شده است و بر این اساس مهمترین وظیفه‌ی پیامبر تعلیم و تربیت انسان بوده است. مکتب اسلام، مکتبی است که دارای هدفهای مشخص است و مقررات همه‌جانبه‌ای دارد و دارای سیستم حقوقی، اقتصادی و سیاسی می‌باشد، نمی‌تواند سیستم خاص آموزشی نداشته باشد. (مطهری، ۱۳۷۴) از جمله موضوعات اساسی که لازم است طرح شود این است که مفهوم تربیت چیست؟ ماهیت تربیت چیست؟ تعلیم و تربیت چیست؟ مبانی نظری تعلیم و تربیت کدام است؟ آیا تربیت فقط مخصوص انسان است یا موجودات و اشیای دیگر نیز تربیت پذیرند؟ در ماهیت تربیت باید گفت که تربیت با صنعت فرق اساسی دارد. با توجه به همین تفاوت، انسان می‌تواند جهت تربیت را بشناسد. تربیت پرورش دادن است؛ یعنی استعدادهای درونی را که بالقوه در یک شیء موجود است به فعلیت در آورده و به‌پرورانیم. از این رو تربیت فقط در مورد جاندارها، یعنی گیاه و حیوان و انسان صادق است. (مطهری، ۱۳۷۴). در حالی که صنعت «ساختن» است به معنی این که شیء یا اشیای را تحت نوعی پیراستن و آراستن قرار می‌دهند و میان اشیای و قوای آن‌ها ارتباط برقرار می‌کنند، قطع و وصل‌هایی در جهت مطلوب ساختن انسان صورت می‌گیرد و آن‌گاه این شیء، مصنوعی از مصنوعهای انسان می‌شود که اساساً با تربیت تفاوت دارد. در